

Naturvärdesinventering

Stamgårde 3:201 m.fl., Åre kommun 2021

VÄG & MILJÖ

Beställning: Åre kommun

Framställt av: Väg & Miljö AB

<http://vagochmiljo.se>

Granskningsversion: 2021-10-28

Uppdragsansvarig: Klas Andersson

Medverkande: Klas Andersson (inventering, rapport), Mikael Andersson (inventering), Daniel Tooke (kvalitetsgranskning)

Kvalitetsansvarig: Daniel Tooke

Fotografier: Klas Andersson

Illustrationer och kartor: Väg & Miljö AB

Internt projektnummer: 439

Foto på framsidan: Lövblandad barrskog i objekt 2

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stamgärde 3:201 m.fl. 2021	2021-10-28	Sida 1 av 15

INNEHÅLL

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	4
3	Metod	6
	Förstudie	6
	Fältinventering	7
	Naturvärdesinventering enligt SIS	7
	Spridningssamband	8
	Osäkerhet i bedömningen	8
4	Områden med naturvärden	9
	Högsta naturvärde – naturvärdesklass 1	9
	Högt naturvärde – naturvärdesklass 2	9
	Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3	9
	Visst naturvärde – naturvärdesklass 4	9
	Övrig naturmark	9
	Naturvårdsarter	9
	Invasiva främmande arter	10
5	Ekologisk sårbarhet	13
	Naturtyper	13
	Åtgärdsförslag för att minska negativ påverkan på naturvärden	14
6	Referenser	15

Bilaga 1. Objektskatalog NVI Stamgärde 3:201 m.fl.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stamgärde 3:201 m.fl. 2021	2021-10-28	Sida 2 av 15

1 SAMMANFATTNING

Väg & Miljö AB fick i uppdrag av Åre kommun att genomföra Naturvärdesinventering (NVI) i enlighet med SIS-standard (SS 199000:2014), med detaljeringsgrad *detalj* och tillägget *naturvärdesklass 4*. Inventeringen har skett i ett cirka sju hektar stort område beläget i östra delen av Undersåker direkt söder om E14. Området består i huvudsak av yngre skog som ska planeras i syfte att skapa förutsättningar för att bygga en aktivitetshall, utöka Stamgårde skolas byggrätt samt möjliggöra byggnation av ett antal parhus i områdets östra del. Planområdet består idag av Stamgårde skola, bostadsbebyggelse samt en äng, och en skogsdunge i norra delen. Syftet med utredningen har varit att sammanställa kunskap om områdets naturvärden samt att skapa ett kunskapsunderlag för att kunna beakta ekologiska aspekter vid arbete i området.

Skogsdungen består av produktionsskog, och ängen består av öppen gräsmark. Stora delar av den sydvästra delen av området består av bebyggd mark i form av Stamgårde skola. Äldre kartor över området har ej gått att få tag på, men med stor sannolikhet har det till största delen varit skog samt äng- och betesmark som varit dominerande markslag historiskt sett. På ortofoton från 60-talet är området bevuxet med skog samt äng- och betesmark.

Två objekt med påtagliga naturvärden (värdeklass 3) avgränsades i samband med inventeringen. Objekten utgörs av naturtypen *skog och träd*. Inga objekt med högsta, högt eller visst naturvärde (värdeklass 1, 2 och 4 respektive) har avgränsats.

Tolv naturvårdsarter har påträffats inom inventeringsområdet i samband med inventeringen. Sju av dessa klassas som signalarter. Vanlig groda, som omfattas av 6 § artskyddsförordningen, påträffades också inom området. Även sparvhök som är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen noterades födosöka inom området.

Vid inventeringen påträffades även bergklint samt blomsterlupin som båda två är invasiva främmande arter.

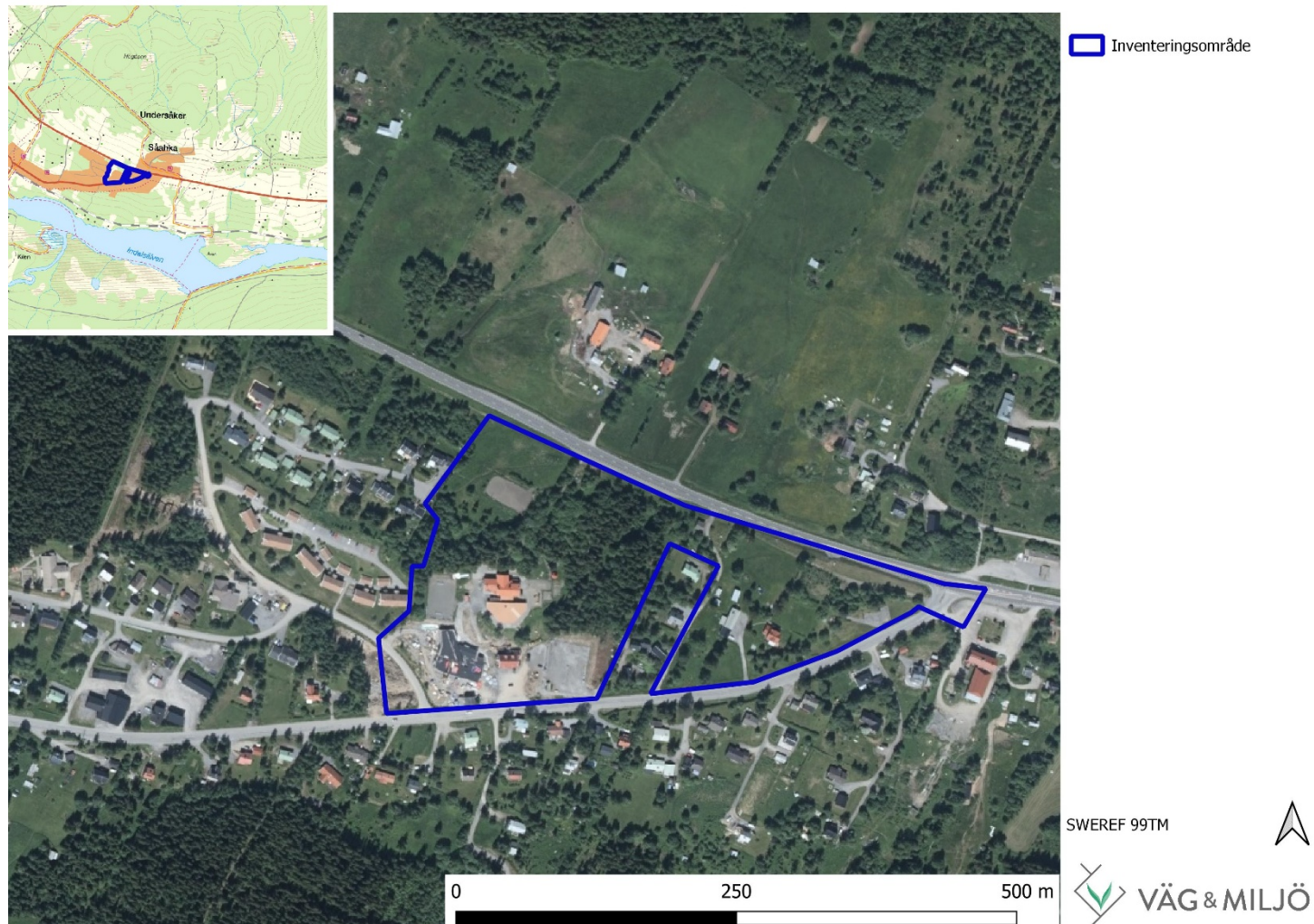
Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stamgårde 3:201 m.fl. 2021	2021-10-28	Sida 3 av 15

2 BAKGRUND

Väg & Miljö har på uppdrag av Åre kommun genomfört en naturvärdesinventering (NVI) i enlighet med SIS-standard (SS 199000:2014) med detaljeringsgraden *detalj* och tillägget *naturvärdesklass 4*. Området består delvis av naturmark som ska planeras i syfte att möjliggöra detaljplaneläggning. Detaljplaneområdet omfattar omkring sju hektar och är beläget i östra delen av Undersåker tätort. Områdets läge och avgränsning framgår av figur 1. Målet med utredningen har varit att sammanställa kunskap om områdets naturvärden för att skapa ett kunskapsunderlag så att ekologiska aspekter kan beaktas i arbetet i området.

Kvalitetsgranskare har varit Daniel Tooke. I arbetet har också Klas Andersson (fältinventering, rapport och GIS-arbete), Mikael Andersson (inventering, rapport) samt Joakim Wester (GIS, förstudie) medverkat. Uppdraget har genomförts under perioden juni–oktober 2021.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stånggärde 3:201 m.fl. 2021	2021-10-28	Sida 4 av 15

Figur 1. Översiktskarta över inventeringsområdet.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stamgårde 3:201 m.fl. 2021	2021-10-28	Sida 5 av 15

3 METOD

Området

Det cirka sju hektar stora området ligger i östra delen av Undersåker tätort i Åre kommun. Området gränsar i norr mot E14, i söder och öster mot Byvägen och i väster gränsar området mot ett villaområde. Jordarterna i området består i huvudsak av berg och morän.

Förstudie

Under naturvärdesinventeringens förstudie utfördes eftersök i en rad olika källor som berör det aktuella inventeringsområdet. Detta görs för att identifiera tidigare registrerade fynd och känd kunskap om exempelvis naturvärden och naturvårdsarter inom eller i nära angränsning till inventeringsområdet. Under förstudien i detta uppdrag undersöktes följande källor:

- ✓ Artportalen (2021-06-27), sökperiod 2000-01-01 till 2021-06-27
- ✓ SGU- Sverige geologiska undersökningar
- ✓ Skogens pärlor, Skogsstyrelsen (utsök 2021-06-27)
- ✓ VMI, -våtmarksinventeringen
- ✓ VISS, -Vatteninformationssystem Sverige
- ✓ Nationella biotopkarteringsdatabasen
- ✓ SERS-Svenskt elfiskeregister
- ✓ TUVA-nationella betesmarksinventeringen

Uttekade naturvärden inom området vid förstudien

Vid förstudien påträffades inga sedan tidigare kända områden med naturvärde inom eller i nära angränsning till inventeringsområdet. Närmsta registrerade naturvärden är Åreälvens Natura 2000-område (SE00720286) som rinner cirka 600 meter söder om området.

Naturvårdsstatus och kommunala planer

Området finns ej medtaget i några tidigare naturvårdsplaner. Marken som avses exploateras utgörs huvudsakligen av produktiv skogsmark, bebyggd mark samt jordbruksmark. Anslutningar till området finns redan idag i form av tillfartsvägar.

Nyckelbiotoper

I området finns det inga nyckelbiotoper registrerade.

Tidigare inventeringar

Området finns ej med i några tidigare inventeringar som publicerats.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stamgårde 3:201 m.fl. 2021	2021-10-28	Sida 6 av 15

Tidigare fynd av naturvårdsarter

Vid förstudien påträffades inga sedan tidigare registrerade fynd av naturvårdsarter.

Tidigare fynd av arter värda att notera

Vid förstudien påträffades två fynd av bergklint *Centaurea montana* utmed E14 samt byvägen. Bergklint är en invasiv främmande art.

Fältinventering

Eftersök gjordes över hela inventeringsområdet under september 2021 där naturvårdsintressanta arter noterades som punkter i Collector. Av praktiska skäl noterades inte alla förekomster då många av arterna var vanligt förekommande.

Samtliga inventeringar utfördes av Klas Andersson samt Mikael Andersson, Väg & Miljö AB.

Naturvärdesinventering enligt SIS

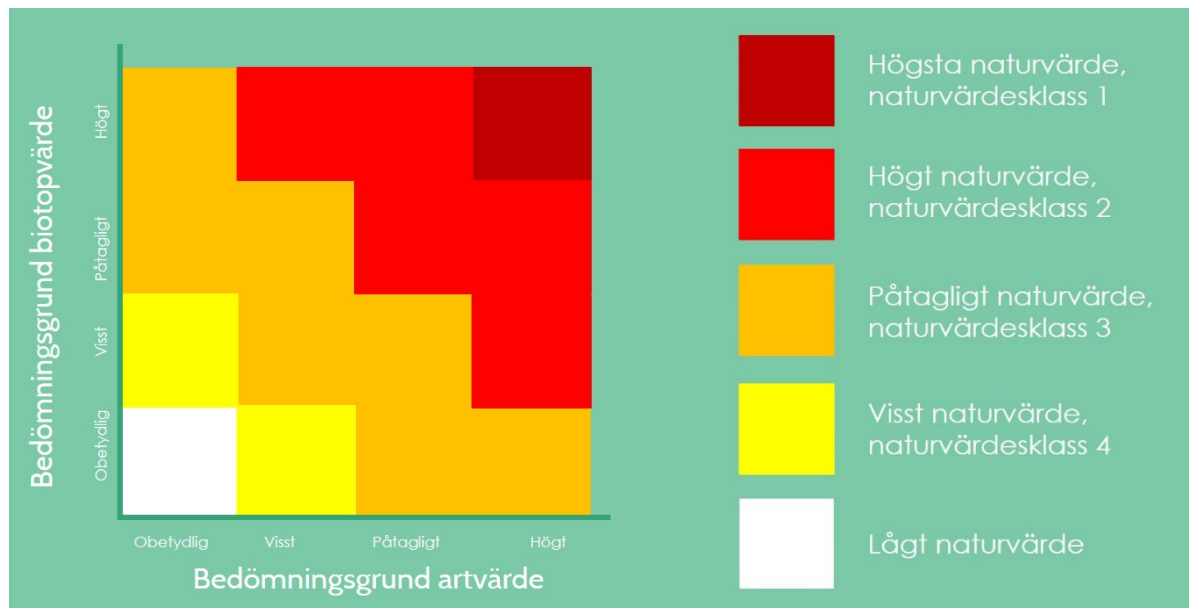
Området har inventerats och klassats enligt SIS-standard för naturvärdesinventering. Det huvudsakliga syftet med en NVI är att beskriva och värdera naturområden (objekt) av betydelse för biologisk mångfald. Naturvärdesinventeringen resulterar i en avgränsning av områden och naturvärdesklassning, samt objektsbeskrivningar av avgränsade så kallade naturvärdesobjekt.

Standarden för naturvärdesinventering baseras på bedömningar av biotop- och artvärde för avgränsade områden (figur 2). Vid inventering av biotopvärden kartläggs förekomst av ekologiskt värdefulla biotoper (livsmiljöer) och ekologiska strukturer, som till exempel förekomst av gamla träd, block, död ved och träd med bohål.

För att kartlägga artvärdet inventeras förekomster av naturvårdsarter. Dessa arter utgår i huvudsak från fastställda naturvårdsartslistor såsom Skogsstyrelsens signalartslista, Jordbruksverkets äng- och betesmarksarter, signalarter enligt Natura 2000 med flera. Dessa artlistor är framtagna för hela landet varför det är nödvändigt att justera dem efter lokala förutsättningar (se under rubrik: lokala anpassningar). Rödlistade arter nyttjas ofta som naturvårdsarter i de fall då de påvisar förekomster av skyddsvärda arter. Dock nyttjas inte rödlistade arter automatiskt som signalarter, då några av dem har mycket lågt eller inget signalvärde alls. För att en art ska fungera som signalart ska förekomst av signalarten med stor sannolikhet innebära att andra skyddsvärda arter förekommer inom samma område.

Art- och biotopvärde kombineras sedan enligt matrisen i figur 2, och genom detta erhålls ett objekts naturvärde. Vid denna inventering lades särskilt fokus på artgrupperna kärlväxter, lavar, svampar och mossor. Naturvärdesinventering enligt SIS-standard lägger inte i grund stor vikt vid förekomst av fågelarter och större, mer mobila däggdjursarter inom naturvärdesobjekt, då dessa ofta röra sig över stora områden. I detta fall har dock naturvårdsarter av fåglar eftersöktes, men någon riktad inventering av fåglar har inte genomförts. Utifrån inventeringsresultatet avgränsades ett antal områden med naturvärden (se figur 3 och bilaga 1), så kallade naturvärdesobjekt. Fältinventering ägde rum 22–23 september 2021.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stamgärde 3:201 m.fl.	2021-10-20	Sida 7 av 15

Figur 2. SIS-matrisen. Genom att kombinera ett objekts art- och biotopvärde fås dess naturvärdesklass.

Detaljeringsgrad

Detaljeringsgraden för inventeringen har varit *detalj*. Detta betyder att minsta möjliga objekt som kan avgränsas vid detaljeringsgraden är antingen 10 m² alternativt för linjära objekt 10 m långt och 0,5 m brett. Detta har följts även om det går att avgränsa mindre objekt. Genom att hålla på dessa gränser minskas risken för att resultaten blir svårtydda med avseende på vilka objekt som eventuellt fått en justerad detaljeringsgrad av inventeraren.

Spridningssamband

Någon analys av spridningssamband har inte ingått i uppdraget.

Osäkerhet i bedömningen

Artvärdet är framför allt bedömt med utgångspunkt från förekomster av kärlväxter, mossor, lavar och svampar. Naturvärdesinventeringen kan bedömas som säker för samtliga av de besökta naturtyperna, då förekomsten av strukturer och naturvårdsarter av mossor, lavar och vedsvampar ger en tillfredställande indikation på objektens artvärde.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stamgärde 3:201 m.fl. 2021	2021-10-28	Sida 8 av 15

4 OMRÅDEN MED NATURVÄRDEN

Totalt avgränsades två naturvärdesobjekt, båda med naturvärdesklass 3 – påtagligt naturvärde (se figur 3) vid den här inventeringen.

Högsta naturvärde – naturvärdesklass 1

I inventeringsområdet har inga objekt med högsta naturvärde (värdeklass 1) avgränsats.

Högt naturvärde – naturvärdesklass 2

I inventeringsområdet har inga objekt med högt naturvärde (värdeklass 2) avgränsats.

Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3

Två objekt med påtagligt naturvärde (värdeklass 3) har avgränsats inom inventeringsområdet. Väg & Miljö tolkar det som att denna värdeklass är av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på lokal nivå.

Båda objekten består av naturtypen *skog och träd*, och mer specifikt av barrskog. Skogen i området är generellt gammal och värdefull, med inslag av rödlistade arter och signalarter. Objektet saknar dock ett flerskiktat trädskikt och indikatorarter av högsta nivå. Värdena kommer också av den bäck som rinner genom objektet.

Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

I inventeringsområdet har inga objekt med visst naturvärde (värdeklass 4) avgränsats.

Övrig naturmark

Inom området finns det naturmark som i den här inventeringen ej avgränsats som objekt. Det betyder dock inte att det ej finns naturvärden inom områdena utan beror på att detta är en inventering med detaljeringsgrad *detalj*. För detaljeringsgraden gäller att ytor ska vara minst 10 m² eller större, alternativt för linjära objekt; 0,5 m breda och minst 10 m långa eller mer. Är objekten mindre än detta avgränsas de inte, även om de bedöms hysa naturvärden.

Naturvårdsarter

I området har tolv naturvårdsarter påträffats i samband med naturvärdesinventeringen, varav sju betraktas som signalarter. Samtliga kända förekomster av naturvårdsarter finns listade i tabell 1. Arter funna inom avgränsade naturvärdesobjekt återfinns även under respektive objekt i objektkatalogen i Bilaga 1.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stamgärde 3:201 m.fl.	2021-10-20	Sida 9 av 15

Skyddade arter

Arter listade i 4 § i artskyddsförordningen

Alla vilda fågelarter är skyddade i svensk lag enligt 4 § artskyddsförordningen, men arter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen, rödlistade arter samt sådana arter som uppvisar en negativ trend prioriteras i skyddsarbetet och vid tillämpningen av förordningen.

Arter listade i 6 § i artskyddsförordningen

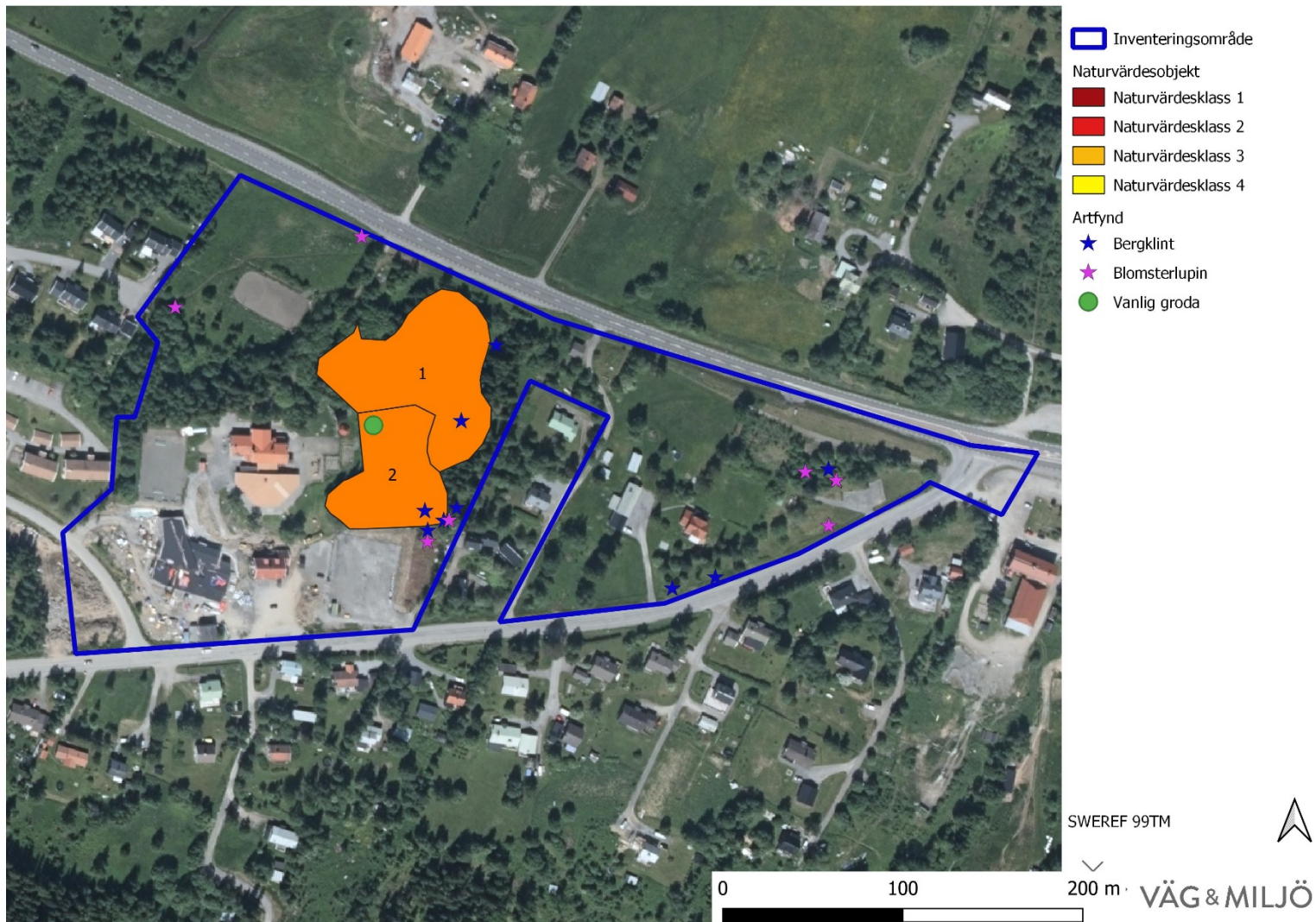
Vanlig groda som är upptagen i 6 § artskyddsförordningen påträffades vid inventeringen. Enligt förordningen är det i fråga om sådana vilt levande kräldjur, groddjur och ryggradslösa djur som anges i bilaga 2 till denna förordning är det förbjudet att i den omfattning som framgår av bilagan

1. döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar, och
2. ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon

Invasiva främmande arter

Inom området påträffades även bergklint samt blomsterlupin som är två invasiva främmande arter som det bör tas hänsyn till vid arbeten så att arterna ej sprids vidare.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stamgärde 3:201 m.fl. 2021	2021-10-28	Sida 10 av 15

Figur 3. Naturvärdesobjekt avgränsade vid naturvärdesinventeringen samt fynd av naturvårdsarter och invasiva arter.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stamgårde 3:201 m.fl.	2021-10-20	Sida 11 av 15

Tabell 1. Naturvårdsarter som påträffades vid inventeringstillfället. Inga rödlistade arter påträffades. En fågelart samt en amfibie som omfattas av fridlysning noterades från området. Förkortningar: RL2020=Rödlistade arter i Sverige 2020, TA = Typisk art enligt N2000 (en typisk art är en art som är typisk för biotopen, detta betyder dock ej att arten har ett signalvärde), S=Signalart, inom parentes anges signalvärdet på en skala ett till tre, där ett är högsta signalvärde (en signalart är en art som fungerar som indikator för biotoper med höga naturvärden), IAS=Invasiv främmande art, NT=Nära hotad, VU=Sårbar, EN=Starkt hotad. Bilagor hänvisar till art- och habitatdirektivets respektive bilaga.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödliste-kategori	Signalart	Typisk art	Lag-skydd	Kommentar
Bockrot	<i>Pimpinella saxifraga</i>		S (3)	T		
Brudborste	<i>Cirsium heterophyllum</i>		S (3)	T		
Nordisk Stormhatt	<i>Aconitum lycoctonum subsp. septentrionale</i>		S (3)	T		
Ormbär	<i>Paris quadrifolia</i>		S (3)	T		
Svavelrisk	<i>Lactarius scrobiculatus</i>		S (3)			
Teveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>		S (3)			
Ärenpris	<i>Veronica officinalis</i>		S (3)			
Blåbär	<i>Vaccinium myrtillus</i>			T		
Humle-blomster	<i>Geum rivale</i>			T		
Skogsstjärna	<i>Lysimachia europaea</i>			T		
Sparvhök	<i>Accipiter nisus</i>				Fridlyst 4 §	Födosökande
Vanlig Groda	<i>Rana temporaria</i>				Fridlyst 6 §	
Bergklint	<i>Centaurea montana</i>		IAS 4/3			Invasiv främmande art.
Blomsterlupin	<i>Lupinus polyphyllus</i>		IAS 4/4			Invasiv främmande art.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stamgärde 3:201 m.fl. 2021	2021-10-28	Sida 12 av 15

5 EKOLOGISK SÅRBARHET

När oexploaterad naturmark tas i anspråk finns risk att värdefulla naturområden och biotoper för olika arter försvinner. Detta innebär en förlust av biologisk mångfald. Därför är det viktigt att redan i ett tidigt skede i en exploateringsprocess ta hänsyn till naturvärden. Detta är något som bland annat regleras i Miljöbalken 1:1, 2:3 och 3 samt Plan och bygglagen 1:1 och 2:2.

Ny bebyggelse bör utformas på ett sätt så att biologisk mångfald har förutsättningar att finnas kvar och att spridning av arter fortsättningsvis är möjlig. I det inventerade området finns naturvärden i form av värdefulla träd, hydrologiskt känsliga områden, skyddade arter och rödlistade arter. Efter att områden har exploaterats finns det risk att spridningen mellan de kvarvarande naturvärdesobjekten försvåras genom att huskroppar och gator/vägar som uppförs bildar barriärer som påverkar arters förmåga till förflyttning.

Det finns även risk för att de kvarvarande naturmiljöerna utsätts för ökad störning och buller. Kantzonseffekter som uppkommer då områden ianspråktagas medför även att mikroklimatet i fuktiga områden förändras till torrare, något som ofta medför att naturvärden kopplade till fuktiga miljöer går förlorade om dessa områden är små till ytan.

Naturtyper

För samtliga naturtyper gäller generellt att ju högre naturvärde de har desto känsligare är de för exploatering, särskilt om värdet är knutet till skogens höga ålder eller hydrologi. Ett av de största hoten för biologisk mångfald, förutom ianspråktagande av värdefulla miljöer, är uppsplittring och fragmentering av naturmiljöer samt påverkan på spridningssamband genom anläggande av vägar eller bebyggelse.

Skogar

Förenklat sett kan man säga att ett skogsområdes naturvärden beror på hur länge en miljö har fått bestå. Genom detta resonemang går det att översätta ungefär hur lång tid det tar för ett naturvärdesobjekt att utveckla de olika naturvärdeklasserna i en naturvärdesbedömning. Detta är viktigt för att förstå hur och om det går att kompensera för intrång eller åverkan i ett naturvärdesobjekt.

Generellt kan sägas att objekt med lägre naturvärden (objekt som ej uppnår naturvärdesklass 3 eller högre) ofta kan återskapas inom andra delar av inventeringsområdet. Lägre naturvärden som går förlorade kan kompenseras för genom att skapa nya, likartade naturmiljöer i intilliggande områden runt naturvärdesobjektet. Naturvärden som är knutna till gamla träd, skogsmiljöer med lång kontinuitet och/eller hydrologiskt känsliga miljöer tar i regel ett eller flera århundraden att utvecklas naturligt. Därför går det som regel inte att återskapa eller kompensera för intrång eller åverkan i dessa objekt, och de bör därför i regel inte bebyggas utan i stället sparas till så stor del som möjligt.

Miljöer med äldre skog är känsliga för ingrepp, och om de gamla träden tas bort stor omfattning uppkommer skada på naturvärdena på platsen som bedöms vara irreversibel. Utöver detta sker en minskad möjlighet att på platsen upprätthålla habitatnätverk och funktionella ekologiska samband med närliggande skogsområden.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stamgärde 3:201 m.fl.	2021-10-20	Sida 13 av 15

Skogar är även känsliga för avverkning och bortforsling av substrat så som död ved, både i form av liggande stockar och torrakor. Skälet till detta är att arter knutna till träd och olika förmultningsstadier av ved är känsliga för att dessa försvinner. Arterna behöver hela tiden ha tillgång till sitt substrat och tar man bort substratet tar man bort möjligheterna för arterna att existera på platsen.

Skogar där markerna ofta är friska (fuktiga till blöta) är även känsliga för körsador i samband med en exploatering, framför allt i form av skador från skogsmaskiner och fordon.

Åtgärdsförslag för att minska negativ påverkan på naturvärden

- ✓ Bevara objekt 1 och 2 med naturvärdesklass 3.
- ✓ Ta fram en plan för att minimera risken att sprida de invasiva främmande arterna bergklint samt blomsterlupin, som påträffades i området, vidare till andra områden.
- ✓ Inom hela inventeringsområdet bör värdefull död ved (stående död ved och nedtagna träd) lämnas kvar där det är möjligt. Naturvärden i skogsmiljöer är känsliga för avverkning och bortforsling av död ved i form av liggande stockar och torrakor. Om död ved tas bort försvinner arter knutna till olika förmultningsstadier av död ved. Många arter måste ha kontinuerlig tillgång till sitt substrat. Tas substratet bort raderas möjligheterna för arterna att existera på platsen helt bort.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stånggärde 3:201 m.fl. 2021	2021-10-28	Sida 14 av 15

6 REFERENSER

Tryckta källor

Artskyddsförordningen, 2007:845.

ArtDatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Naturvårdsverket 2009. Handbok 2009:2 - Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser.

Nitare, J. (red.) 2019. Skyddsvärd skog, Naturvårdsarter, Skogsstyrelsen.

Norén, M., Nitare, J., Larsson, A., Hultgren, B. & Bergengren, I. 2002. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Digitala källor

ArtDatabanken. 2020. Artfakta för påträffade rödlistade arter. <http://artfakta.artdatabanken.se>

Artportalen. 2020. Sökning med polygon inom och strax utanför området, alla artgrupper.. <http://www.artportalen.se>

Lantmäteriet historiska kartor, © Lantmäteriet historiska-kartor@lm.se.

Mark- och miljööverdomstolen, Målnummer M3276-20, 2021-07-12

Mark- och miljööverdomstolen, MÖD 2020:45, Målnummer M13871-19, 2020-10-28

Mark- och miljööverdomstolen, MÖD 2012:4, Målnummer M5458-11, 2012-02-07

Miljööverdomstolen, MÖD 2008:36, Målnummer M3721-07, 2008-12-02

Naturvårdsverket, skyddad natur kartverktyg, <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>, åtkomst 2020-11-04.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Stamgärde 3:201 m.fl.	2021-10-20	Sida 15 av 15